

שאלה י"ט

אחרי השחרור מצאו בידי הגוים ספרי תורה תפילין ומזוזות אם מותר להניח את התפילין בלי בדיקה

שאלה: לאחר שאמר ד' למשחית האכזרי די זרוע רשע מוגרת, החלו החיים של הניצולים לזרום במסלולם, ואלה שלא ירדו על ראשם להט החרב המתהפכת החלו לחפש ולהתחקות על עקבות בני משפחתם וקרוביהם להודיע אולי נשאר מהם שריד, אולי ישנו עוד אוד מוצל מאש אחר שהצליח להמלט מכבשני המשרפות ומתהרג והקטל הרצחני של הגרמנים הארורים ימ"ש, אולם יחד עם זה החל גם החיפוש אחרי צרכי ותשמישי קדושה כגון ספרי תורה תפילין ומזוזות שלא היו כמעט בנמצא, שמבלעדיהם אין אפשרות לאדם מישראל לארגן את חייו ולהעמידם על מכונם.

והנה לאחר החיפוש התגלה שבידי רבים מן הגוים נמצאו תפילין שנשארו אצלם מימי השוד והביזה ששדדו גזלו וחמסו מכתו ישראל לאחר שרצחו את יושביהם היהודים, ונשאלתי אם מותר להניח את התפילין הללו שנלקחו מידי הגוים מבלי שיבדקו אותם תחילה אם כשרים הם או לא, או דילמא אין להניחם מבלי בדיקה מוקדמת שתאשר את כשרותן.

תשובה: בשו"ע או"ח סי' ל"ט סעי' ו' פסק המחבר, נמצאו ביד א"י ואין יודע מי כתבן כשרים.

וכתב שם עליו המג"א בס"ק ט' דסתם א"י אין בקיאין לכתוב ובודאי ישראל כתבו, כתוב בד"מ אע"ג דבס"ת ממזר וגר תושב פסולים לכתוב כמ"ש בי"ד ר"ס רפ"א נ"ל דבתפילין ומזוזות אין לחוש עכ"ל, ע"כ במג"א.

וַבַּמָּוֶלֶת שם ס"ק ד' כתב, נמצאו ביד אין יהודי כו', לפי שאין דרך אין יהודי לכתוב לעצמו תפילין על כן ודאי שמישראל הם משא"כ בס"ת עיי"ש ביו"ד בסי' רפ"א די"א יגנוזו.

ועי' במשנה ברורה שם ס"ק ט"ז, כשרים, דסתם עו"ג אין בקיאים לכתוב בודאי ישראל כתבו, ובפרט מקומותינו שידוע שאין א"י יודעין לכתוב אפילו בס"ת שנמצא בידו מסיק הש"ך ביו"ד בסימן רפ"א סק"ד דלכולי עלמא כשרה דאזלינן דהא"י בזוזו אותה.

וראה בשו"ת כתב סופר סימן ה' שהורה בדין תפילין הנמצאים ביד עכרים דמותר להניחן ולברך עליהן רק סיים שם, והמחמיר שלא להניח תפילין הנמצאין ביד עכרים במקום שיש תפילין אחרים תע"ב, ועי' בקשת הסופר סימן א' סעי' ה' ובלשכת שם ס"ק ט' להכשיר, ועי' בהשגת מל"מ פ"א מהל' תפילין מ"ש בזה, ועי' בשו"ת עולת שמואל סימן י"א, ועיי"ש בשואל ומשיב מהד"ק ח"א סימן קמ"ס ועי' במק"מ בספר דע"ק סס"ק ז' דאי ניכר שכבר הונחו בראש ויד פשיטא דכשרים אלא בש"ע מיירי אף בקחשים, ומ"מ נראה דצריכין עכ"פ בדיקה כיון דאיכא לברורי' עיי"ש.

מכ"ל הג"ל נראה דבנידון דידן אם הם ישנים דמותר להניחם שהרי ניכר על השל יד והשל ראש שכבר הונחו, ואין צורך לחכות עד שיבדקו אותם שהרי השעה היא דחוקה ביותר כי אין להם תפילין אחרים בשביל להניח, ואם אחר כך ישיגו תפילין אחרים אפשר יהיה לבדקם אחר כך אבל בינתים מותר להניחם.

וכשהוריתי למשותררים שמותר להניחם היתה שמחתם גדולה עד מאוד, כי עד עתה לא היתה להם האפשרות לקיים מצוה גדולה זו, וכן היו שם מספר יהודים ששבו מרוסיה שגם כן לא היתה להם שם היכולת להניח תפילין ועכשיו שניתנה להם יכולת זו בכו מרוב אושר ושמחה.